

CURRICULUM VITAE

Patricia Claessens

Personalia

Date of birth 25th of January 1974
Nationality Belgian
Marital status Married
 Mother of 2 children

Education

1993-1996 Bachelor in Nursing
 Nursing Department
 Katholieke Hogeschool Gent, Campus St. Geertruid
 Magna cum laude: 80%

1996-1999 Master in Nursing Sciences
 Katholieke Universiteit Leuven
 Cum laude: 76.5%

1997-2001 Aggregate for education in the Medical-Social Sciences
 Katholieke Universiteit Leuven
 Magna cum laude: 78.6%

2003-2012 PhD in Biomedical Sciences
 Centre for Biomedical Ethics & Law
 Katholieke Universiteit Leuven

Master thesis

Lived experiences of adult patients with congenital heart disease.
Promotor Prof. Dr. M. Geillig
Co-promotor Prof. Dr. B. Dierckx de Casterlé

PhD Thesis

Symptom prevalence and symptom treatment in palliative care units: what is the role of palliative sedation?
Promotor Prof. P. Schotmans
Co-promotors Prof. B. Broeckaert, Prof. J. Menten

Professional experience

1 July 1999 - 6 February 2000	Nurse, 100% Acute & closed ward for intake Psychiatric Hospital Broeders Alexianen Tienen
7 February 2000 - 7 May 2000	Nurse, 50% Geriatric unit University Hospital Gasthuisberg, Leuven
7 February 2000 - 7 May 2000	Research Associate, 50% Centre for Health Sciences & Nursing Research Katholieke Universiteit Leuven
8 May 2000 - 14 April 2002	Research Associate, 100% Centre for Health Sciences & Nursing Research Katholieke Universiteit Leuven
15 April 2002 - 30 November 2006	PhD-student, 100% Centre for Biomedical Ethics & Law Katholieke Universiteit Leuven
1 December 2006 - November 2008	Coordinator at residential care home St. Anna - VZW Beernemstraat 14 8750 Wingene
1 December 2006 - 2009	Research Associate Centre for Biomedical Ethics and Law Katholieke Universiteit Leuven
1 December 2008 - 31 August 2010	Lector - Projectmanager – Researcher Artevelde University College Gent
1 September 2010 - January 2016	Coordinator Bachelor Nursing Artevelde University College Gent
1 February 2016 - 1 February 2020	Dean Bachelor in Nursing, Midwifery & Dental Hygiene Artevelde University College Gent
January 2011 - now	Member of the Board of Directors Residential Care Home Sint –Lievens- Houtem
July 2014 - now	Member of the Board of Directors General Hospital Sint-Niklaas
February 2019 - now	Member of the Board of Directors Residential Care home Oostakker

Activities

2002 - 2004	Ombudsperson students Master in Nursing Sciences Katholieke Universiteit Leuven
2002 - 2003	Representative in the departmental board Department of Public Health Katholieke Universiteit Leuven
2002 - 2003	Representative in the faculty board Faculty of Medicine Katholieke Universiteit Leuven
April 2002 - 2006	Member of the steering committee research Federation of Palliative Care Flanders
April 2003 - 2006	Member of the steering committee ethics Federation of Palliative Care
2004 - 2006	Member of the organising committee Flemish Palliative Care conference
December 2006 - December 2008	Member of the Commission for medical Ethics GVO VZW
March 2010 - 2016	Member of the steering committee ethics Residential Care Home Vincenthof Oostakker
January 2014 - 2016	Member of the editorial Board Nursing NVKVV Brussel

Additional education

2000 - 2001	Training Local Facilitator Clinical Leadership Programme Royal College of Nursing United Kingdom
March 2000	Workshop: Qualitative Analysis Juliette Corbin Qualitative Health Research Conference Banff, 6 April Canada
July 2001	Summer course: Network of European Doctoral Nursing Programmes, European PhD European Academy of Nursing Science Centrum voor Ziekenhuis- en Verplegingswetenschap Katholieke Universiteit Leuven, 9 juli – 20 juli 2001 Leuven, Belgium

May 2003	Clinical epidemiology and biostatistics Truncus communis for the doctoral training in medical sciences Universitaire Stichting Brussel, 8, 15, 22 mei 2003
	Qualitative research methods Doctoral training Prof. B. Overlaet Katholieke Universiteit Leuven
Sept. - Dec. 2003	Academic writing for Biomedical Researchers L. Vekemans Katholieke Universiteit Leuven
April 2004	Advanced European Bioethics Course Death without suffering Katholieke Universiteit Nijmegen, 1-3 April Nijmegen, Nederland
2004	Introduction in SPSS Institute for Continuing Education in Science Universiteit Gent
April 2006	Applied Longitudinal Analysis Institute for Continuing Education in Science Universiteit Gent
February - March 2007	Postgraduate Geriatric Care KHBO Brugge Campus St. Michiel
October 2010	Training introduction 'inspiring coaching' - Coaching Jef Clement Artevelde University College
	Quick reading for researchers Association University Ghent Gent
August 2011	In-depth Training 'inspiring coaching' Jef Clement Artevelde University College
May - June 2014	The People Manager Vlerick Business School Gent
December 2017	Change Management Vlerick Business School Brussel

Languages

Dutch	Native proficiency
French	Upper-intermediate
English	Advanced (obtained C2 level)
German	Pre-Intermediate

Articles in referenced magazines

De Geest S, **Claessens P**, Longerich H, Schubert M, & the International Clinical Leadership Group (2003). Transformational Leadership: Worthwhile the investment! European Journal of Cardiovascular Nursing, 2, 3-5.

Claessens P, Dierckx de Casterlé B (2003). Skilled companionship: Verpleegkundige zorg vanuit een zorgethisch perspectief. Tijdschrift voor Gezondheidszorg en Ethiek, 13, 3, 76-80.

Claessens P, Menten J (2003). Zorg voor terminale patiënten. Een overzicht van een aantal studies omtrent de belangrijkste problemen van palliatieve patiënten. Acta Hospitalia, 4, 21-35.

Claessens P, De Blaeser L & Broeckaert B (2003). Palliatieve sedatie. Acta Hospitalia, 4, 37-47.

Broeckaert B & **Claessens P** (2003). Medisch begeleid sterven: van euthanasie tot het stopzetten van een levensverlengende behandeling. Acta Hospitalia, 4, 9-20.

Claessens P, Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaearts N, Budts W, Gewillig M (2005). What does it mean to live with a congenital heart disease? A study on the lived experiences of adult patients. European Journal of Cardiovascular Nursing, 4, 3-10.

Claessens P, Genbrugge E, Vanuffelen R, Broeckaert B, Schotsmans P, Menten J (2007). Palliative sedation and nursing: The place of palliative sedation within palliative nursing care. Journal of Hospice and Palliative Nursing, 9, 100-106.

Claessens P, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2008). Palliative sedation: a review of the research literature. Journal of Pain and Symptom Management, 36:310-333.

Claessens P, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2011). Palliative sedation, not slow euthanasia: a prospective, longitudinal study of sedation in Flemish palliative care units. Journal of Pain and Symptom management, 41:14-24.

Claessens P, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2011). Development and Validation of the Modified Edmonton Symptom Assessment Scale in a Flemish Palliative Care Population. Am J Hosp Palliat Care, 29:195-200.

Claessens P, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2012). Level of consciousness in dying patients. The role of palliative sedation: a longitudinal prospective study. Am J Hosp Palliat Care, 29: 195-200.

Claessens P, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2014). Food and fluid intake and palliative sedation in palliative care units: a longitudinal prospective study. Progress Palliat Care, 22:1-8.

Articles in non-referenced magazines

Siebens, K., Moons, P., **Claessens, P.**, Budts, W., Gewillig, M. (1999). Verzekering, Arbeid en Congenitale Hartaandoeningen. Cordiaal, 3, 88-90.

Moons P, **Claessens P**, Dierckx de Casterlé B, Cannaearts N, Budts W, Gewillig M (2000). Lived experiences in adult patients with congenital heart disease. Link: The communication bulletin in psychosocial research in congenital heart disease; special issue June:38-42.

Claessens P, Genbrugge E, Vannuffelen R, Broeckaert B, Schotsmans P, Menten J (2005). Hoe past palliatieve sedatie binnen goede verpleegkundige zorg en wat is de rol van de verpleegkundige? Pijninfo, 8, 45-54.

Claessens P & Menten J (2006). Palliatieve sedatie: een stand van zaken. Bijblijven.

Beeckman D, Foulon M, Vermeulen M, **Claessens P**, Duprez V, Beyls L, Leys J, Robbeers R, Dereymaeker L, Nuyttens C. (2009). De student verpleegkunde in Vlaanderen: vandaag ... en morgen? Nursing, juni, 1-2.

De Coninck L, Beyls L, De Schepper J, **Claessens P** (2012). Ergotherapie als actor binnen een multidisciplinaire aanpak van valpreventie in de WZC in Vlaanderen. Jaarboek Ergotherapie, 141-154.

Books

De Visschere L & **Claessens P** (2012). Mondzorg. Jong geleerd is oud gedaan. Acco, Leuven.

Abstracts

Claessens P, Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Ervaringen en belevingen van volwassen patiënten met een congenitale hartaandoening. Syllabus van het LCVVn, VerVe, WVVV symposium: "Onderzoek in de verpleging en verzorging: wordt de zorg er beter van?" 5 november 1999, Ede, Nederland.

Claessens P, Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Ervaringen en belevingen van volwassen patiënten met een congenitale hartaandoening. [Lived experiences in adult patients with congenital heart disease]. Verpleegkunde 1999;14:243-244.

Moons P, **Claessens P**, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences in adult patients with congenital heart disease. Proceedings of the Meeting of the Working Group on Psychosocial Problems in Congenital Heart Disease, 2-4 March 2000, Lund, Sweden.

Claessens P, Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences in adult congenital heart patients. Proceedings of the sixth annual International Qualitative Health Research Conference, 6-8 April 2000, Banff, Alberta, Canada.

Moons P, **Claessens P**, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences in adult patients with congenital heart disease. Proceedings: Spring conference of the Dutch Association for cardiology, 28 April 2000, The Hague, The Netherlands: p 44.

Longerich H, Cunningham C, De Geest S, Darras E, Dierckx de Casterlé B, Stordeur S, Grypdonck M, Hubinon M, **Claessens P**, Denhaerynck K, Martin G, Lagae R, Verschueren M. An international study to enhance transformational leadership style of head nurses. Proceedings of the International Congress on Perspectives in Health Care Administration, 24-26 May 2001, Tampere, Finland: p. 54.

Claessens P, Cunningham C, De Geest S, Darras E, Dierckx de Casterlé B, Stordeur S, Grypdonck M, Hubinon M, Longerich H, Denhaerynck K, Martin G, Lagae R, Verschueren M. An international study to enhance transformational leadership style of head nurses. Proceedings of the International Council of Nursing 22nd Quadrennial Congress, 10-15 June 2001, Copenhagen, Denmark: p 288.

Claessens P, Dierckx de Casterlé B & the International Clinical Leadership Group. Transformational Leadership: the patients' experiences of nursing care. Proceedings of the 11th Biennial Conference of the Workgroup of European Nurse Researchers, 2-4 September 2002, Geneva, Zwitserland: p. 56

Claessens P, Longerich H, Dierckx de Casterlé B & the International Clinical Leadership Group. Transformational leadership: the experience of the local facilitators and head nurses. Proceedings of the 11th Biennial Conference of the Workgroup of European Nurse Researchers, 2-4 September, Geneva 2002, Zwitserland: p. 56

Claessens P, Darras E, Dierckx de Casterlé B & the International Clinical Leadership Group. Transformational Leadership: the mission of nursing as perceived by nurses within the hospitals. Proceedings of the 11th Biennial Conference of the Workgroup of European Nurse Researchers, 2-4 September 2002, Geneva, Zwitserland: p. 57

Claessens P, Verschueren M, Dierckx de Casterlé B & the International Leadership Group. Transformational Leadership: cross-cultural consequences of implementing the Clinical Leadership Programme. Proceedings of the 11th Biennial Conference of the Workgroup of European Nurse Researchers, 2-4 September, Geneva, Zwitserland: p. 57

Claessens P & the International Leadership Group. Transformational Leadership: the key to nursing transformations. Proceedings of the 6th International Conference of research and Nursing: European priorities and their practical impact, 20-23 November 2002, Madrid, Spanje, p. 81-84.

Claessens P, Janssens R, Reuzel R.B.P., Ten Have H.A.M.J., Crul B.J.P., Schotsmans P, Broeckaert, B. Sedation for refractory symptoms in palliative care: an empirical-ethical study. European Journal of Palliative Care 2003, Abstracts of the 8th Congress of the European Association of Palliative Care, Den Haag, Nederland, pp. 124.

Janssen, M.P.A., **Claessens P**, Reuzel R, Ten Have H.A.M.J., Broeckaert B, Schotsmans P & Crul, B. The ethics of decision-making when suffering has become refractory. The case of Belgium and the Netherlands. Proceedings of the 8th congress of the European Association of Palliative Care, 2-5 April 2003, Den Haag, Nederland.

Claessens P, Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences of adult patients with congenital heart disease. Proceedings of the Conference of the European Association of Centers for Medical Ethics: ethics in chronic care, 11-13 September 2003, Lissabon, Portugal.

Claessens P, Marquet K, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B. Validation of the Dutch Translation of the Edmonton Symptom Assessment Scale. Palliative Medicine 2004, 18: 318.

Claessens P, Marquet K, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B. The difficulty of gathering accurate data regarding palliative sedation: a methodological challenge. Palliative Medicine 2004, 18: 340.

Claessens P & The International Clinical Leadership Group. Clinical Leadership Development Project: Een interventiestudie ter versterking van het klinisch leiderschap van hoofdverpleegkundigen. Proceedings van 27ste wintermeeting gerontologie en geriatrie, 13 februari 2004, Oostende, p 241-243.

Claessens P, Marquet, K.; Menten, J.; Broeckaert B. (2004). Slow Euthanasia or Advanced Symptom Control? Conceptual and Ethical Issues Regarding Palliative Sedation. Journal of Palliative Care, 20(3), pp. 227.

Claessens P, Marquet K, Schotsmans P, Broeckaert B & Menten J. Validity and reliability of the Modified Edmonton Symptom Assessment Scale in the Flemish Palliative Care population. European Journal of Palliative Care, 2005, p26.

Claessens P, Marquet K, Menten J, Schotsmans P & Broeckaert B. Symptom experience and symptom management in palliative care units: what is the role of palliative sedation? European Journal of Palliative Care, 2005, p. 51.

Meulenbergs T, **Claessens P**, Schotsmans P (2005). Clinical Ethics in Belgium. A National Study of Belgian HEC's. Abstract Book, Second International Conference on Clinical Ethics Consultation, 17-20 maart, Basel, Zwitserland.

Meulenbergs T, **Claessens P**, Schotsmans P (2004). Combining Research Ethics and Clinical Ethics. A National Study of Belgian HEC's. 7th World Congress of Bioethics, Sydney, 9-12 November.

Claessens P, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2012). Palliative sedation, not slow euthanasia: a prospective longitudinal study of sedation in Flemish palliative care units. 7th World Research Congress of the European Association for Palliative Care, 7-9 Juni, Trondheim, Noorwegen.

Claessens P, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2012). Level of consciousness in dying patients. The role of palliative sedation: a longitudinal prospective study. 7th World Research Congress of the European Association for Palliative Care, 7-9 Juni, Trondheim, Noorwegen.

Reports

Claessens P, Darras E, De Cooman A, Dierckx de Casterlé B, De Geest S, Denhaerynck K, Gryndonck M, Lagae R, Martin G, Stordeur S, Taels J. & Verschueren M. (2000). Finaal rapport: Pilotproject Clinical Leadership Development Project: an intervention study to enhance transformational leadership style of head nurses in the realm of skilled companionship.

Claessens P, Darras E, Dierckx de Casterlé B, De Geest S, Denhaerynck K, Hubinon M, Lagae R, Martin G, Steeman E, Stordeur S, Taels J & Verschueren M (2001). Finaal rapport: Pilotproject Clinical Leadership Development Project: an intervention study to enhance transformational leadership style of head nurses in the realm of skilled companionship.

Claessens P, Darras E, Dierckx de Casterlé B, De Geest S, Denhaerynck K, Hubinon M, Lagae R, Martin G, Steeman E, Stordeur S, Taels J & Verschueren M (2002). Eindrapport: Pilotproject Clinical Leadership Development Project: an intervention study to enhance transformational leadership style of head nurses in the realm of skilled companionship.

Book reviews and conference reports

Claessens P (2003). Book review [Life's worth: The Case against Assisted Suicide. Grand Rapids: Eerdmans, 2002, x + 110p.]. *Ethische perspectieven*, 10, 1, 92.

Vanlaere L, **Claessens P**. Conference report: Annual EACME conference, Lisbon (Portugal), 11-13 September 2003: ethics of chronic care. *EACME Newsletter*, 9, 2-4.

Vanlaere L, **Claessens P**. Conference report: Annual Conference European Association of Centres of Medical Ethics, Ethics of Chronic Care, Lisbon (Portugal), 11-13 September. *Ethical Perspectives*, 10, 3-4, 236-238.

Claessens P (2003). Medical decision-making at the end-of-life. The practice and the Dutch notification system for euthanasia. [Review van het boek Medische besluitvorming aan het einde van het leven. De praktijk en de toetsingsprocedure euthanasie]. *EACME Newsletter*, 9, 7-8.

Grants and Contracts

Lead researcher: Claessens Patricia 'Ervaringen en belevingen bij patiënten met een congenitale hartaandoening' Nationale Stichting voor Onderzoek op Gebied van Kindercardiologie (1998-1999). Directe kosten: 150.000 BF.

Project coordinator 'Clinical Leadership Development Project (fase 1): an intervention study to enhance transformational leadership style of head nurses in the realm of skilled companionship' (Februari 2000- November 2000). Hoofdonderzoekers: Sabina De Geest en Bernadette Dierckx de Casterlé. Directe kost: 50.818,17 EURO.

Project coordinator 'Clinical Leadership Development Project (fase 2): an intervention study to enhance transformational leadership style of head nurses in the realm of skilled companionship' (December 2000-

Augustus 2001). Hoofdonderzoekers: Sabina De Geest en Bernadette Dierckx de Casterlé. Directe kost: 2.9372.694,78 EURO.

Project coordinator 'Clinical Leadership Development Project (fase 3): an intervention study to enhance transformational leadership style of head nurses in the realm of skilled companionship' (Augustus 2001-April 2002). Hoofdonderzoekers: Sabina De Geest en Bernadette Dierckx de Casterlé. Directe kost: 61.686,87 EURO.

Claessens P & De Visschere L (2009-2010). De ontwikkeling van een Evidence Based Educatiemodule Mondzorg en het effect op de kennis en attitude van studenten verpleegkunde. Projectleider: 40%

De Coninck L, De Schepper J, Beyls L, **Claessens P** (2010-2011). Van richtlijn naar routine: onderzoek naar de effectiviteit van een tailored interventie voor het implementeren van een elektronisch valpreventie protocol in de residentiële zorg in Vlaanderen. Ontwikkeling van een operationele paramedische richtlijn en een psychometrisch gevalideerd kennis en attitude instrument. Senior onderzoeker: 5 %

De Coninck L, De Schepper J, Beyls L, **Claessens P** (2011-2012). Van richtlijn naar routine: Implementeren van valpreventie via case management: Ontwikkelen van een multidisciplinair valpreventieprotocol met inbegrip van een flexibel multi-facet interactief audio-visueel educatief pakket. Senior onderzoeker: 5%

Claessens P, Delava C, Neuttiens T, Van Eenoghe H, Schillemans A (2011-2012). Hoe kindermishandeling beter opsporen? Ontwikkeling van een digitaal educatiepakket omtrent het signaleren van kindermishandeling. Senior onderzoeker: 5%

Professional & Scientific Presentation

Nov 1999	Claessens P , Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Ervaringen en belevingen van volwassen patiënten met een congenitale hartaandoening. Vlaams-Nederlands Wetenschappelijk congres: "Onderzoek in de verpleging en verzorging: Wordt de zorg er beter van?" 5 november 1999, Ede, Nederland.
Nov 1999	Claessens P , Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Ervaringen en belevingen van volwassen patiënten met een congenitale hartaandoening. Thesisdag 19 november 1999, Alumni Lovanienses, Leuven, België.
Feb 2000	Claessens P , Moons P. Ervaringen en belevingen van patiënten met een congenitale hartaandoening. Lunchseminarie voor verpleegkundigen, Universitaire Ziekenhuizen Leuven, 22 February 2000, Leuven.
March 2000	Moons P, Claessens P , Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences of adult patients with congenital heart disease. Meeting of the working-group on psychosocial problems in congenital heart disease, The Association for European Paediatric Cardiology, 2-4 March 2000, Lund, Sweden.
April 2000	Moons P, Claessens P , Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences of adult patients with congenital heart disease. The Middlesex Hospital, 5 april 2000, London, UK.
April 2000	Claessens P , Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences in adult congenital heart patients. The sixth annual Qualitative Health Research conference, 6-8 April 2000, Banff, Alberta, Canada.

- April 2000 Moons P, **Claessens P**, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Ervaringen en belevingen van volwassen patiënten met een congenitale hartaandoening. [Lived experiences of adult patients with congenital heart disease]. Third research day: NVHVV: "Trends in cardiovascular research" 28 april 2000, The Hague, The Netherlands.
- August 2000 **Claessens P**, Moons P, Dierckx de Casterlé B, Cannaerts N, Budts W, Gewillig M. Lived experiences in adult congenital heart patients. XXIInd Congress of the European Society of Cardiology, 26-30 August 2000, Amsterdam, The Netherlands.
- June 2001 **Claessens P**, Cunningham G, De Geest S, Darras E, Dierckx de Casterlé B, Stordeur S, Grypdonck M, Hubinon M, Longrich H, Denhaerynck K, Martin G, Lagae R, Verschueren M. An international study to enhance transformational leadership style of head nurses. International Nursing Council 22nd Quadrennial Congress, 10-15 June 2001, Copenhagen, Denmark.
- June 2002 **Claessens P** & De Geest S and the international CLP-Group. Clinical Leadership Project. An intervention study to enhance transformational leadership in head nurses. Royal College of Nursing, 17 juni 2002, Londen, Verenigd Koninkrijk.
- September 2002 **Claessens P**, Dierckx de Casterlé B & the International Clinical Leadership Group. Transformational Leadership: the patients' experiences of nursing care. The 11th Biennial Conference of the Workgroup of European Nurse Researchers, 2-4 September, Geneva, Zwitserland.
- September 2002 **Claessens P**, Dierckx de Casterlé B, Verschueren M & the International Clinical Leadership Group. Situering van het Clinical Leadership Programme in de huidige context. Lunchseminarie voor verpleegkundigen, Universitaire Ziekenhuizen Leuven, 24 september 2002, Leuven, België.
- September 2002 **Claessens P**, Dierckx de Casterlé B, Verschueren M & the International Clinical Leadership Group. Situering van het Clinical Leadership Programme in de huidige context. Lunchseminarie voor verpleegkundigen, Universitaire Ziekenhuizen Pellenberg, 26 september 2002, Leuven, België.
- November 2002 **Claessens P** & the International Clinical Leadership Group. Transformational leadership: the key to nursings' transformations. 6th Conference on Research in Nursing: European priorities and their practical impact. Instituto de Salud Carlos III, 20-23 November 2002, Madrid, Spanje.
- February 2004 **Claessens P** & Dierckx de Casterlé B (invited lecture). The difficulty of gathering accurate data in a palliative care setting: a methodological challenge. Irish Association for Palliative Care, 5 februari 2004, Dublin, Ierland
- June 2004 **Claessens P**, Marquet K, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B. Validation of the Dutch Translation of the Edmonton Symptom Assessment Scale (poster). 3rd Research Forum of the European Association of Palliative Care, 3-6 juni 2004, Stresa, Italië.
- Claessens P**, Marquet K, Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B. The difficulty of gathering accurate data regarding palliative sedation: a methodological challenge (poster). 3rd Research Forum of the European Association of Palliative Care, 3-6 juni 2004, Stresa, Italië.
- September 2004 **Claessens, P.**; Marquet, K.; Menten, J.; Broeckaert B. Slow Euthanasia or Advanced Symptom Control? Conceptual and Ethical Issues Regarding Palliative Sedation. 15th International Conference on Terminally Ill, 19-23 September 2004, Montréal, Canada.

- January 2005 **Claessens P.** Euthanasievraag bij onomkeerbaar en uitzichtloos psychisch lijden. Studiedag huisartsen - RVT Bethlehem - Herent
- February 2005 **Claessens P,** Vrolix C, Vergote I, Dierckx de Casterlé B. Ervaringen van gynaeco-oncologische patiënten met verpleegkundige zorg, Verplegingswetenschappelijk lunchseminarie, Universitaire Ziekenhuizen Leuven, 1 februari 2005
- May 2007 **Claessens P.** Voedsel en Vochttoediening op palliatieve zorgeenheden. Een prospectieve, Longitudinale studie. Vierde Vlaams Congres voor Palliatieve zorg, Hasselt, 31 mei 2007.
- June 2012 **Claessens P,** Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2012). Palliative sedation, not slow euthanasia: a prospective longitudinal study of sedation in Flemish palliative care units. 7th World Research Congress of the European Association for Palliative Care, 7-9 Juni, Trondheim, Noorwegen.
- June 2012 **Claessens P,** Menten J, Schotsmans P, Broeckaert B (2012). Level of consciousness in dying patients. The role of palliative sedation: a longitudinal prospective study. 7th World Research Congress of the European Association for Palliative Care, 7-9 Juni, Trondheim, Noorwegen.
- February 2014 **Claessens P.** Problems with end of life care. 4th International Congress of Breast Disease Centres, 5 – 7 February, Parijs, Frankrijk.

Lectures – training sessions

- September 2000 **Claessens P & Verschuere M.** Skilled companionship. Universitaire Ziekenhuizen Leuven, 5 september 2000, Leuven, België
- November 2000 **Claessens P.** Skilled companionship en transformationeel leiderschap. Katholieke Universiteit Leuven, 20 november 2000, Leuven, België
- January 2001 **Claessens P.** Skilled companionship. Centrum voor Ziekenhuis- en Verplegingswetenschap, Katholieke Universiteit Leuven, 15 januari 2001, Leuven, België
- February 2001 **Claessens P.** Kwalitatieve onderzoeksmethodologie aan de hand van concreet voorbeeld: ervaringen en belevingen bij volwassen patiënten met een aangeboren hartafwijking. Centrum voor Ziekenhuis- en Verplegingswetenschap, Katholieke Universiteit Leuven, 31 januari 2001, Leuven, België
- October 2001 Steeman, E., **Claessens, P,** Dierckx de Casterlé B. Kwalitatieve onderzoeksmethodologie. Centrum voor Ziekenhuis- en Verplegingswetenschap, Katholieke Universiteit Leuven, 23 oktober, 5 november, 13 november, 27 november en 4 december 2001, Leuven, België
- October 2001 **Claessens P & Steeman E.** Betekenis van tijd vanuit het perspectief van verpleegkundige en onderzoeker. Katholieke Universiteit Leuven, 30 oktober 2001, Leuven, België
- October 2002 **Claessens P.** Verpleegkunde en conformisme. Katholieke Universiteit Leuven, 22 oktober 2002, Leuven, België.

- February 2003 **Claessens P** & the International Clinical Leadership Group. Verpleegkundige zorg vanuit de perceptie van patiënten versus verpleegkundigen. Centrum voor Ziekenhuis- en Verplegingswetenschap, Permanente Vorming 2002-2003, Studiedag 3 Clinical Leadership: een noodzakelijke investering in verpleegkunde? Katholieke Universiteit Leuven, 21 februari 2003, Leuven, België.
- May 2002 **Claessens P**. Goede verpleegkundige zorg: de perceptie van de patiënt en de verpleegkundige. Federatie Palliatieve zorg Vlaanderen, Werkveldgroep PST, 24 mei, 2003, Aalst, België.
- March - April 2005 **Claessens P**. Vragen van patiënten. Omgaan met palliatieve sedatie en euthanasie. Opleiding voor vrijwilligers, Caritas gemeenschapsdienst, Antwerpen, Gent en Hasselt, België.
- October 2007 **Claessens P**. Vragen van patiënten. Omgaan met palliatieve sedatie en euthanasie. Opleiding voor vrijwilligers in de palliatieve zorg, Present, 1 oktober 2007, Hasselt.
- Claessens P**. Vragen van patiënten. Omgaan met palliatieve sedatie en euthanasie. Opleiding voor vrijwilligers in de rust- en verzorgingsinstellingen, Centrum voor Licht en Ruimte, 25 oktober 2007, Roeselare.
- November 2007 **Claessens P**. Vragen van patiënten. Omgaan met palliatieve sedatie en euthanasie. Okra-academie Midden-Vlaanderen, 6 november 2007, Gent.
- January 2008 **Claessens P** & Vanlaere L. Skilled and critical companionship, pedagogische studiedag IC Dien, 11 januari 2008, Roeselare
- March 2008 **Claessens P** & Vanlaere L. Skilled and critical companionship, pedagogische studiedag SNIK, 14 maart 2008; Kortrijk.
- April 2008 - July 2008 **Claessens P** & Vanlaere L. Menswaardig levenseinde: beleidsnota. Opleiding voor alle medewerkers van de Groepering van Voorzieningen voor Ouderenzorg.
- February- May 2009 **Claessens P**. Lijden of leiden? Over (het hoe en waarom) van ethisch leiderschap. Workshop, VZW Stimul, 12 februari, 19 maart, 22 april, 15 mei, 28 mei, Moorsele.
- February 2009 **Claessens P**. Euthanasie: over ethische problemen rond het levenseinde. OKRA, 19 februari, Deinze.
- March 2009 **Claessens P**. Kritische makkers – kritische vrienden. Ethiek in de begeleiding van stages lerarenopleiding en gezondheidszorg. KHBO, 10 Maart Brugge.
- May - June 2009 Van Laere L, Hansen B, **Claessens P**, Tack S. Ethisch beleid aan het levenseinde: hoe implementeren in mijn organisatie. Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen, 11 en 18 mei, 1 juni 2009.
- May 2009 **Claessens P**. Avondseminarie: Kunstmatige voedsel- en vochttoediening bij geriatrische zorgvragers. Arteveldehogeschool, PBa Verpleegkunde, 7 mei 2009.
- March 2010 **Claessens P**. Minisymposium 'Vocht- en voedseltoediening in de palliatieve fase'. Netwerk palliatieve zorg Zuid- Oost Vlaanderen, 18 maart 2010, Ronse.
- September 2010 **Claessens P**. Functiedifferentiatie in de verpleegkunde. Zorgsymposium, 9 september 2010, CC de Werf, Aalst.

- Claessens P**, De Visschere L, Beeckman D, Defloor T, Haegeman P, Vanobbergen B, Grypdonck M, De Spiegelaere M & Vanobbergen J. Ontwikkeling van een evidence –based educatiemodule mondzorg en het effect op kennis en attitude van studenten verpleegkunde. Symposium: Mondzorg, al doende leert men. 15 September 2010, Universiteit Gent.
- November 2010 **Claessens P**. Gebruik van e-learning binnen onderwijs. Info-avond Wit-gele Kruis West-Vlaanderen, Brugge.
- February 2011 **Claessens P**. Betrokkenheid in de zorg: een utopische gedachte? Over kwaliteit en kwaliteit. Avondseminarie, 17 februari, Opleiding Verpleegkunde, Arteveldehogeschool.
- Claessens P**. Clinical leadership. Gastcollege, 22 februari, Master in verpleeg- en vroedkunde, Universiteit Gent.
- Claessens P**. Ontwikkeling van een evidence – based educatiemodule mondzorg en het effect op kennis en attitude van studenten verpleegkunde. Symposium: Leerstoel Verpleegkunde: Verpleegkundig onderzoek = evidentie of evident? Symposium 24 februari, Opleiding Verpleegkunde, Arteveldehogeschool.
- March 2011 **Claessens P**. Jurylid bij de verpleegkundige bedenkers. NVKVV Oost-Vlaanderen, 3 maart, Vormingscentrum Dr. Ghuislain, Gent.
- April 2011 **Claessens P**. Ontwikkeling van een evidence – based educatiemodule mondzorg en het effect op kennis en attitude van studenten verpleegkunde. Onderzoeksdag verpleegkunde, 1 april, Oostende.
- September 2011 **Claessens P**. Skilled companionship. Dag van de Urologie, 9 september, Gent.
- Claessens P**. Development of an evidence based educational module for mouth care. International week, 26 september – 29 september, University of Applied Sciences, Turku, Finland.
- November 2011 **Claessens P**. Skilled Companionship , een kader voor opleiding, stages en professionals. Seminarie voor directies van zorginstellingen, Arteveldehogeschool, 9 november, Opleiding verpleegkunde, Gent.
- December 2011 **Claessens P**. Palliatieve sedatie en euthanasie. Okra, 19 december 2011, Gijzenzele.
- March 2012 **Claessens P**. Actuele reflecties over palliatieve sedatie. Avondseminarie, 8 maart 2012, Opleiding verpleegkunde, Arteveldehogeschool.
- Claessens P**. Clinical leadership. Gastcollege, Master in Verpleeg- en Vroedkunde, Universiteit Gent.
- September 2012 **Claessens P**. Actuele reflecties over palliatieve zorg. 9e Vlaams Congres Palliatieve Zorg: Veerkracht. 13 september 2012, Leuven.
- October 2012 **Claessens P**. Mijn wil geschiede? Evoluties in het ethisch omgaan met beslissingen omtrent het levenseinde. Present, opleiding voor vrijwilligers, 11, 18 en 27 oktober 2012, Gent, Hasselt, Mechelen.
- March 2013 **Claessens P**. Clinical leadership. Gastcollege, Master in Verpleeg- en Vroedkunde, Universiteit Gent.